

Bij graslandmanagement gaan de kosten voor de baten uit. Intensiteit, percentage maïs en ook het groeiseizoen hebben direct invloed op de hoogte van de gewaskosten. Daarbij heeft elk bedrijf zijn eigen kostprijs. De gewaskosten verdienen dan ook een genuanceerd oordeel.

Een hoge winst begint bij goed graslandmanagement, zo luidt de theorie. Bedrijfskundige Gerrit Bossink van GIBO wil daar meteen aan toevoegen: 'Maar de hoogste opbrengst hoeft niet altijd het meest economisch te zijn.' Hij vergelijkt de opbrengst van het grasland met de gemiddelde melkproductie. 'Maximaal is niet altijd optimaal. Ik ken bedrijven met 10.000 kilogram melk per koe, maar dat levert flut geld op. De kunst is het evenwicht te vinden, ook bij grasopbrengst en verdiensten. Melken is ruilen.'

De gewaskosten oftewel de kosten voor ruwvoerteelt (gras én maïs) en bemesting, zonder loonwerk, bedragen op het lagekostenbedrijf (LKB) gemiddeld 1,5 eurocent per kilo melk. Hieronder vallen onder andere kunstmest, gewasbescherming en zaaizaad. Met een intensiteit van 12.500 kilo melk per hectare en een bruto grasopbrengst van 12 ton droge stof per hectare (de helft via weiden) komt het LKB goed weg. 'De strategie is weinig kunstmest, klaver, weinig herinzaai en het bemestingsadvies hanteren en nauwkeurig volgen', geeft Michel de Haan, onderzoeksmedewerker van LKB, als verklaring, waarbij hij de vruchtbare kleigrond niet specifiek als voordeel wil noemen. 'Voor een hoge opbrengst op klei wordt namelijk wel veel stikstof gevraagd en daarnaast is klei erg gevoelig voor vertrapping', nuanceert De Haan.

Bossink praat liever over kosten per hectare, uitgesplitst in maïs- en grasteelt. 'Dat stuurt makkelijker.' Maïsteelt kost minimaal 700 euro per hectare en kan oplopen tot 900 euro wanneer het ploegen wordt uitbesteed. De kosten voor het verbouwen van gras variëren van 350 tot 750 euro per hectare, inclusief loonwerk. De hoogste prijs betalen veehouders die de koeien op stal houden. Bossink ziet overduidelijk dat bedrijven die goed weiden de laagste kosten maken. 'Die kosten liggen zo'n driehonderd euro per hectare lager dan bij bedrijven die opstallen', berekent hij globaal. Het optimum voor gewaskosten ligt bij bedrijven tussen 15.000 en 17.000 kilo melk per hectare. Het aandeel herinzaai is hierbij acht procent. 'In 2003 is er door de

droogte meer vernieuwd. Je moet dit kengetal over een aantal jaren bekijken. Eén jaar kan een vertekend beeld geven.' De uitzonderingen op deze regels komen overigens veelvuldig voor. Bossink kent bedrijven in de polder die hoge gewaskosten hebben en toch goed draaien. 'Zij verhuuren veel land voor de bollenteelt en dat betekent een hoog percentage herinzaai. Daar staan echter ook weer hoge opbrengsten tegenover.'

Slechts vier procent

Op het lagekostenbedrijf variëren de gewaskosten over de jaren 1998 tot en met

Accountantsadvies

Getallen koppelen aan bedrijf

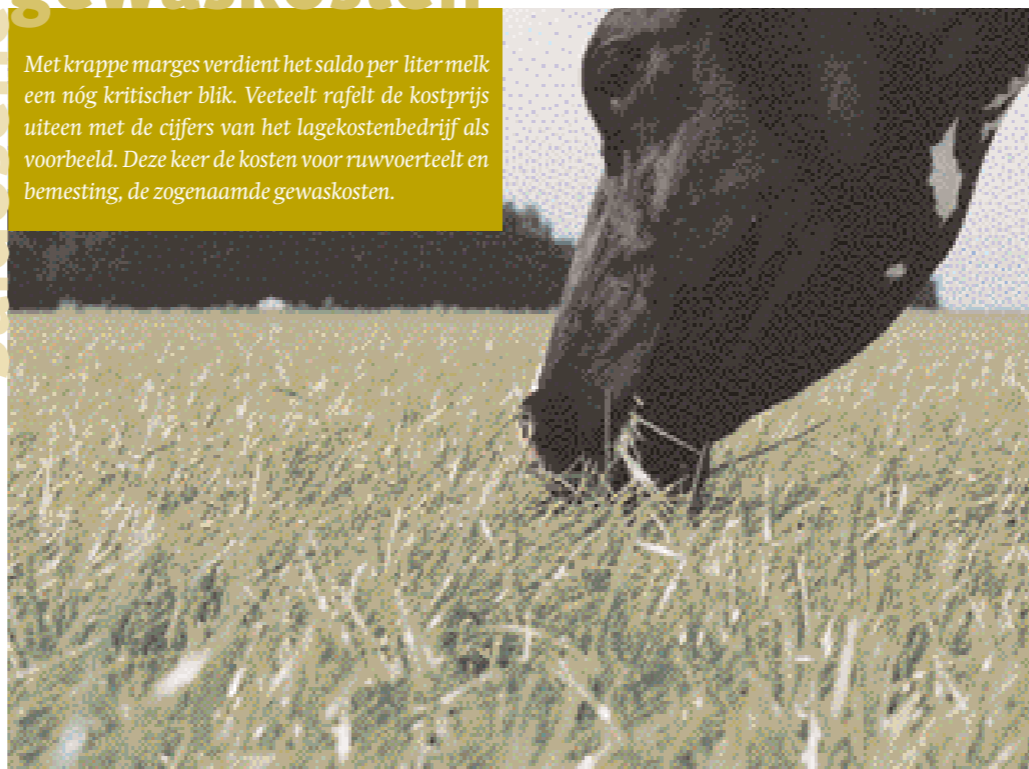
Veehouders moeten hun kengetallen kennen, ze vergelijken met gemiddelden en met soortgelijke bedrijven. Pas daarna is een oordeel te geven over de hoogte van de kostenpost. Gewaskosten kunnen afhankelijk van de gekozen situatie variëren. Bedrijfspecifieke keuzen maken hoge kosten soms verantwoord. Bijsturen moet geleidelijk gebeuren. 'De melkveehouderij is als een tanker op zee', vergelijkt Gerrit Bossink van de GIBO. 'Als je een plotselinge ommezwaai maakt, kiept alles om.'

Tabel 1 – Gewaskosten per kilo melk en variabelen per onderdeel

	lagekostenbedrijf	laag	hoog
hectare gras	25,5	—	—
hectare maïs	6,5	—	—
gewaskosten (cent per kilo melk)	1,5	0,75	2,2
gewasbescherming	0,2	0,1	0,35
kunstmest	0,8	0,5	1,25
zaad-, plant- en pootgoed	0,5	0,25	0,75
N-gift kunstmest en dierlijke mest (kg per ha)	183	150	350
intensiteit (kilo melk per hectare)	12.500	8.000	30.000
graslandopbrengst (ton ds per ha)	12	6	15

Saldoserie gewaskosten

Met krappe marges verdient het saldo per liter melk een nóg kritischer blik. Veeveelt rafelt de kostprijs uiteen met de cijfers van het lagekostenbedrijf als voorbeeld. Deze keer de kosten voor ruwvoerteelt en bemesting, de zogenaamde gewaskosten.

Melken is ruilen

Goed weiden betekent 300 euro per hectare lagere kosten

Gebroeders Nijhof, Schuinesloot

'Minder herinzaai, meer gewasbescherming'

Dit voorjaar hebben de gebroeders Ben en Gerard Nijhof de ridderzuring, muur en vooral de paardebloemen aangepakt in hun weilanden. 'Als je ziet hoeveel ruimte een paardebloem in beslag neemt', reageert Gerard Nijhof. 'Daar kan ook gras staan.' De gewaskosten op hun bedrijf zijn met 1,54 cent per kilo melk scherp: 0,73 eurocent per kilo melk voor bemesting, voor gewasbescherming 0,36 cent en dan nog 0,45 cent voor zaad- en pootgoed. Het percentage herinzaai is met een half procent heel laag en daarom krijgt het onderhoud

2002 tussen de 1,2 en 1,6 cent per kilo melk. Dat is tussen de 3,3 en 4,3 procent van de totale kosten op dit melkveebedrijf die over 2002 36,5 eurocent bedroegen, inclusief berekende arbeid en rente. De Haan geeft wel aan dat de gewaskosten hiermee niet extreem veel invloed uitoefenen op het resultaat. 'Kunstmest in de voorverkoop aankopen heeft wellicht niet veel effect, maar van de andere kant: alle kleine beetjes helpen.' De uitgangspunten van het LKB maken dat de gewaskosten relatief laag zijn. Gewasbescherming in het grasland vindt zo min mogelijk plaats. Het gebruik van kunstmest is tot een minimum beperkt. Op een hectare grasland komt 183 kilo stikstof uit kunstmest, vaste mest en gier terecht en daarvan is 123 kilo afkomstig uit kunstmest. Met kunstmestkosten die ruim dertig eurocent per 100 kg melk lager liggen dan bij de vergelijkbare LEI-praktijkbedrijven doet het LKB het goed. De Haan noemt ook het aandeel klaver als

positief punt. 'Dat lag de afgelopen jaren op 25 procent. Maar het is moeilijker het aandeel klaver te sturen dan om met de kunstmeststrooier rond te toeren.'

Areaal maïs

Toch zijn de gewaskosten vergeleken met LEI-praktijkbedrijven hoog. Dit komt door een hogere post zaaizaad en gewasbeschermingsmiddelen. Het areaal maïs is hier de oorzaak van. Van de 32 hectare is 25,5 hectare grasland en 6,5 hectare maïsland. Op LEI-bedrijven is de 31,6 hectare onderverdeeld in 30 hectare gras en 1,6 hectare maïs. De gewasbescherming uit de gewaskosten van het LKB komen voor bijna honderd procent op het conto van de maïsteelt. 'In onze boekhoudingen zien we een variatie in gewasbescherming bij maïs tussen 35 en 135 euro per hectare', geeft Bossink aan. 'Daar valt dus nog genoeg te verdienen.' De maïspremie brengt overigens ook geld in het laatje bij de overige opbrengsten. De Haan geeft aan dat de oppervlakte maïs wellicht in de toekomst anders komt te liggen als de premie ontkoppeld gaat worden. 'De maïspremie maakt de teelt van maïs nu nog interessant, maar de kosten voor de loonwerker die ploegt, zaait en oogst zijn vrij hoog. Voor de voeding van de koeien hebben we alle maïs ook niet per se nodig.' Bossink is kritisch. 'Premie is leuk, maar gaat dat niet op aan extra kosten voor eiwitrijk krachtvoer? Kortom, past het aandeel maïs wel in het totale bedrijfsplaatje?'

Bossink kijkt bij kostenbesparing kritisch naar de bedrijfsvoering van melkveebedrijven. Hij noemt bijvoorbeeld een gemiddelde kostenpost voor (kunstmest-)bemesting van 153 euro per hectare, maar gevallen van 220 euro komen ook voor. 'Dan worden bijvoorbeeld dure meststoffen met sporenelementen gebruikt. Als veehouder geef je wel meteen ruim 70 euro per hectare weg en dat is met 30 hectare toch weer 2100 euro', rekt Bossink voor, terwijl hij aangeeft dat topbedrijven al scoren als ze 25 euro per hectare van de kostprijs afhalen. 'Vraag je altijd af of het echt nodig is.' Overigens ziet hij dat veehouders in het voorjaar van 2004 weer scheutig met kunstmest gestrooid hebben. 'Er wordt gebruikgemaakt van de ruimte in de Minas-saldowetgeving. Ik vraag me af of het economisch ook rendabel is.'

Alice Bootj